

M.A.S.
Market Analysis & Synthesis
Brusselsesteenweg 46 a
B-3000Leuven
Belgium

Tel: +32 16 22 69 67
Fax: +32 16 20 50 52
<http://www.masresearch.be>
info@masresearch.be

**FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de
Voedselketen en Leefmilieu
Dir.-gen. Basisgezondheidszorg en Crisisbeheer
Dienst Planning Gezondheidsgroepen**

**Planningsmodellen beroeps-
beoefenaars in de
gezondheidszorg**

Perceel 3 : Uitvoeren enquêtes

Beroepsgroep TANDARTSEN

Executive Summary - mei 2009

Colofon

Opdrachtgever	FOD Volksgezondheid, Dienst Planning Gezondheidsgroepen
Projectcoördinator	Anita Claes
Projectuitvoering	Anita Claes Virginie Milis Joris Smet
Datum	Mei 2009
Status document	Executive Summary

In opdracht van het FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, Dienst Planning Gezondheidsgroepen werden - middels een schriftelijke postenquête - 1.048 gediplomeerde tandheelkundigen bevraagd waarvan 537 Franstaligen (51%) en 511 Nederlandstaligen (49%).

Met een gerapporteerde basis van N=1.048 is de nauwkeurigheid gelijk aan 2,95% maximale afwijking (bij een betrouwbaarheidsinterval van 95%). Deze totale steekproef heeft toegelaten om significante en statistisch betrouwbare resultaten te bekomen, zowel voor het geheel van de populatie, alsook voor bepaalde onderdelen ervan : voor de steekproef Franstaligen van N=537 bedraagt de foutenmarge 4,17% en voor de steekproef Nederlandstaligen N=511 is de nauwkeurigheid gelijk aan 4,28% maximale afwijking.

De steekproef werd getrokken uit een gegevensbestand dat aangeleverd werd door FOD Volksgezondheid. Dit bestand bestond uit 8.280 tandartsen die erkend zijn door FOD Volksgezondheid en gedomicilieerd zijn in België. Na verwijdering van de dubbels (-2) en uitsluiting van de +75-jarigen (-263) beschikten we over een **bestand van N=8.015 tandartsen**. Voor wat de subgroep algemene tandartsen betreft, werd een at random steekproef getrokken uit de subpopulatie algemene tandartsen (N=1.499). De subgroepen orthodonten en parodontologen werden in hun geheel aangeschreven (resp. N=385 en N=116).

****

De gemiddelde leeftijd van de bevraagde tandartsen (al dan niet beroepsactief) is 48 jaar (minimum 24 jaar en maximum 74 jaar). 58% van de respondenten is woonachtig in het Vlaamse Gewest, 30% in het Waalse Gewest, 12% in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en 1 respondent woont in het buitenland.

72% van de ondervraagden is algemeen tandarts (N=755) waarbij het aandeel mannen beduidend hoger is dan dit van de vrouwen (resp. 80% tegenover 63%). 20% is tandarts-specialist in de orthodontie (N=213) en 7% tandarts-specialist in de parodontologie (N=77). Bij deze beide beroepsgroepen liggen de aandelen vrouwen dan weer hoger.

41% van de respondenten is reeds 30 jaar afgestudeerd (afstudeerjaar in periode 1979-1988), 23% is afgestudeerd in de periode 1969-1978 en 5% in de periode 1959-1968. 31% van de ondervraagden is de laatste 20 jaar afgestudeerd : 19,5% in de periode 1989-1998 en 11% tussen 1999 en 2008. Bijgevolg is 1 op 4 van de ondervraagde tandartsen reeds 26 tot 30 jaar beroepsactief als tandheeskundige. Voor 18% is dit 21 tot 25 jaren en voor 15% zelfs 31 tot 35 jaren.

In deze laatste twee decennia zijn er proportioneel meer vrouwen afgestudeerd dan mannen (resp. 44% tegenover 21%) terwijl in de periodes hiervoor het omgekeerde het geval was. Dit betekent dat de mannelijke tandartsen ook reeds meerdere jaren beroepsactief zijn dan hun vrouwelijke collega's. Verder kan vastgesteld worden dat in diezelfde laatste 20 jaar proportioneel meer parodontologen zijn afgestudeerd dan orthodonten en algemene tandartsen (resp. 67% tegenover 35% en 26%). In de periode 1959-1978 studeerden er meer algemene tandartsen af dan orthodonten en vooral parodontologen (resp. 32% tegenover 21% en 4%). Bijgevolg zijn de algemene tandartsen ook reeds langer beroepsactief dan de twee andere beroepstitels.

****

8% van de ondervraagden (N=79) beoefent momenteel de tandheelkunde niet (ongeacht in België en/of in buitenland).

Van zij die momenteel wel de tandheelkunde beoefenen – in de zin van het behandelen van patiënten - (N=967), doet 96% dit uitsluitend in België, 3% in zowel België als in het buitenland en 1% uitsluitend in het buitenland.

De parodontologen behandelen proportioneel beduidend meer patiënten zowel in uitsluitend het buitenland (3%) als in gecombineerd België én het buitenland (9%) dan de orthodonten (resp. 6% en 0,5%) en inzonderheid de algemene tandartsen (resp. 2% en 0,4%).

8% van de ondervraagden behandelt momenteel géén patiënten in België (N=86). Dit betreft zowel diegenen die tandarts zijn in het buitenland (N=7) als zij die niet (langer) beroepsactief zijn (N=72) of tegenwoordig een ander beroep uitoefenen (N=7).

Alle tandartsen die (momenteel) geen patiënten behandelen in België, hebben vroeger de tandheelkunde in België beoefend (in de zin van het behandelen van patiënten).

Het gemiddeld aantal jaren dat men als tandheekkundige patiënten heeft behandeld in België bedraagt 28,73 jaren. Dit gemiddelde ligt hoger bij de mannen dan bij de vrouwen : resp. 30,11 jaren tegenover 26,70 jaren.

De belangrijkste redenen van stopzetting van de beroepsactiviteiten die worden vermeld, zijn : pensionering, gezondheid, gezinsleven, ...

Op de vraag of men al dan niet de intentie heeft om in de toekomst de tandheekkunde (terug) te beoefenen in België, antwoordt 95% van de betrokkenen hierop negatief (N=75).

Wat de groep betreft die tegenwoordig een ander beroep uitoefenen (N=7), zij zijn vnl. beroepsactief in de gezondheids- of medische sector (N=4), dienstverlening (privé) (N=1) en 'andere' (zijnde : biotechnologisch bedrijf, milieu-ambtenaar, vastgoed, ... (N=5).

****

Ruim 8 op 10 van de tandartsen die patiënten behandelen in België¹ (N=962) zijn dadelijk gestart met hun beroepsactiviteiten als tandheekkundige na het behalen van het diploma. Blijkens de resultaten starten vrouwen sneller dan hun mannelijke collega's alsook de algemene tandartsen in vergelijking met de parodontologen en de orthodonten.

Per week presteert een tandheekkundige gemiddeld ca. 45 uren (met minimum 1,5 uur en maximum 93 uren). Hierin is niet enkel de patiëntenzorg/stoeltijd begrepen maar ook de administratie betreffende de praktijk/kabinet, de logistiek en instrumentenzorg, het overleg met collega's, bijscholing, verplaatsingen (excl. de woon-werk verplaatsing), enz.. De Nederlandstalige tandartsen presteren gemiddeld ca. 1,5 uur meer per week dan hun Franstalige collega's. De mannelijke tandartsen presteren gemiddeld 7 uren per week meer dan hun vrouwelijke collega's.

Verder kan hier vastgesteld worden dat de algemene tandarts gemiddeld ca. 4 uur meer 'werkt' per week dan de parodontoloog en de orthodont.

De ondervraagde tandartsen zijn gemiddeld op 1,5 plaatsen werkzaam – bij de Nederlandstaligen ligt dit gemiddelde lager dan bij de Franstaligen (resp. 1,67 tegenover 1,44). Bij de parodontologen noteren we het

---

¹ De verdere analyse heeft betrekking op de groep van ondervraagden die momenteel patiënten behandelen in België.

hoogste gemiddelde (1,83), gevolgd door dit bij de orthodonten (1,7) en de algemene tandartsen (1,45).

53% van de werkplaatsen zijn gelocaliseerd in het Vlaamse Gewest, 31% in het Waalse en 16% in Brussel.

In 43% van het totaal aantal werkplaatsen is – voor iedere werkplaats waar de respondent werkzaam is - enkel 1 tandarts beroepsactief. In 23% van de werkplaatsen werken er 2 tandartsen en in 17% van de plaatsen werken er 3 tot 4 tandartsen (incl. stagiairs). In 4% van de werkplaatsen zijn meer dan 12 tandartsen (incl. stagiairs) beroepsactief.

Per week wordt op iedere werkplaats gemiddeld 29,72 uren per tandarts gepresteerd – de Nederlandstaligen presteren hier gemiddeld meer uren per week dan de Franstaligen (resp. 32,62 uren tegenover 26,39 uren).

Aangezien de parodontologen het meest op verschillende werkplaatsen beroepsactief zijn, werken zij gemiddeld op iedere werkplaats ook het minst aantal uren per week (24,61 uren). De algemeen tandarts werkt per week op iedere werkplaats gemiddeld 31,65 uren en de orthodont 25,5 uren.

In 46% van de werkplaatsen is – voor iedere werkplaats waar men werkzaam is – enkel 1 stoel beschikbaar. In 30% van de werkplaatsen zijn er dat 2 en in 12% van de werkplaatsen 3. In 3% van de werkplaatsen zijn – voor iedere werkplaats – meer dan 10 stoelen beschikbaar.

71% van de respondenten is eigenaar van 1 werkplaats en 7% van 2 werkplaatsen. 22% van de tandartsen is niet eigenaar van de plaats(en) waar zij werken. De mannelijke tandartsen zijn beduidend meer eigenaar van een werkplaats dan hun vrouwelijke collega's : 75% van de mannelijke tandartsen is eigenaar van 1 werkplaats en 9% van 2 werkplaatsen tegenover resp. 66% en 5% van de vrouwelijke tandartsen. 16% van de mannelijke tandartsen is niet eigenaar van de plaats waar zij werken tegenover 29% van de vrouwelijke tandartsen.

Wat de 'interne' migratie woon-werkplaats betreft, de in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wonende tandartsen migreren het meest : naast de 69% van de resp. tandartsen die in het BHG wonen en er ook hun patiënten behandelen, doet 18% dit ook zowel in het BHG als het Waalse Gewest.

Een tandheelkundige behandelt in België (persoonlijk) gemiddeld 61 patiënten per week - voor de Nederlandstalige tandarts is dit bijna 65 patiënten en voor de Franstalige tandarts 56 patiënten. Verder kan vastgesteld worden dat de orthodont gemiddeld per week bijna 88 patiënten behandelt, gevolgd door de parodontoloog met gemiddeld 55 patiënten en de algemene tandarts met 48 patiënten.

Gemiddeld besteedt men per week 37,39 uren aan stoeltijd (effectieve behandeling van een patiënt). 6 uren besteedt men gemiddeld aan administratie, logistiek en instrumentenzorg, bijna 2 uren aan verplaatsingen (andere dan deze voor woon-werk) en 0,45 uur aan andere beroepsgerelateerde activiteiten. De parodontologen en orthodonten besteden gemiddeld minder uren per week aan stoeltijd dan de algemene tandarts (resp. 34,91 en 33,98 uren tegenover 39,71 uren).

De respondenten hebben gemiddeld 1,38 patiëntencontacten per uur patiëntenzorg². Dit gemiddelde ligt iets hoger bij de vrouwelijke tandartsen, de Nederlandstaligen en de orthodonten.

De tandartsen hebben gemiddeld 1,69 patiëntencontacten per uur stoeltijd. Dit gemiddelde is eveneens iets hoger bij de vrouwen, de Nederlandstaligen en orthodonten.

Gemiddeld besteedt men 0,85 uur (=51 minuten) patiëntenzorg per patiëntencontact. Dit gemiddelde blijkt iets hoger te zijn bij de mannelijke tandartsen, de Franstaligen en de parodontologen.

Gemiddeld besteden de bevraagde tandartsen 0,7 uur (= 42 minuten) stoeltijd per patiëntencontact. Dit gemiddelde is eveneens iets hoger bij de mannen, de Franstaligen en de parodontologen maar ook de algemene tandartsen.

---

² In patiëntenzorg zit zowel stoeltijd als administratie, logistiek, instrumentenzorg, verplaatsingen enz. vervat.

Globaal beschouwd volgen de tandheekkundigen die patiënten in België behandelen, gemiddeld 4,02 uren bijscholing per maand (minimum = 0,5 uur – maximum = 32 uren). De orthodonten en parodontologen volgen gemiddeld bijna 2 uren meer bijscholing per maand dan de algemene tandartsen : resp. 5,24 uren (=5u15min.), 5,19 uren (=5u11min.) en 3,53 uren (=3u32min.).

In 62% van al de werkplaatsen (N=1.348) waar de respondenten hun beroep beoefenen, werkt men met assistenten en/of secretaresses en/of meewerkende echtgenoten. Voor de werkplaatsen waar de parodontologen beroepsactief zijn, is dit 88% en voor deze van de orthodonten is dit 77%. Bij de algemene tandartsen wordt het laagste percentage genoteerd, nl. 54%.

Deze assistenten en/of secretaresses en/of meewerkende echtgenoten voeren in hoofdzaak secretariaats- en administratieve taken uit en worden ingeschakeld bij de instrumentenzorg; beide taken worden door resp. 94% en 91% van de ondervraagde tandartsen vermeld. 72% van de tandartsen vermeld ook taken van logistieke aard en 64,5% duidt stoelassistentie aan.

De meest vermelde taken die mogelijkerwijze in de toekomst kunnen opgenomen worden, zijn blijkens de ondervraagde tandartsen eveneens secretariaat en administratie (69%), stoelassistentie (69%), instrumentenzorg (68%) en gezondheidsopvoeding (60%).

92% van de tandheekkundigen die patiënten behandelen in België, werkt uitsluitend in een zelfstandigenstatuut. 3% is enkel beroepsactief in een bediendenstatuut en 5% werkt zowel in een zelfstandigen- als een bediendenstatuut (hetzij in hoofdberoep, hetzij in bijberoep).

De parodontologen werken proportioneel beduidend minder in een uitsluitend zelfstandigenstatuut dan de algemene tandartsen en orthodonten : resp. 76% tegenover 93,5% en 93%. De parodontologen combineren meer het zelfstandigenstatuut met het bediendenstatuut (13% tegenover 4% bij de algemene tandartsen en orthodonten).

Het proportioneel aandeel tandartsen die uitsluitend in een zelfstandigenstatuut werken, is iets lager voor de mannen dan voor de vrouwelijk (resp. 91% tegenover 93%).

Voor wat de verdeling van het statuut van tewerkstelling naar hoofd- en bijberoep betreft, wordt vastgesteld dat 94% van de ondervraagde tandartsen, die patiënten in België behandelen, werkzaam is als zelfstandige in hoofdberoep. Zij presteren gemiddeld in dit statuut 45,04 uren per week.

5% werkt als bediende in hoofdberoep. Gemiddeld worden in dit statuut 37,48 uur gepresteerd.

Telkens 3% oefent de beroepsactiviteiten uit als zelfstandige in bijberoep en als bediende in bijberoep met resp. gemiddeld 12,43 en 8,28 uren prestaties patiëntenzorg.

De algemene tandartsen en orthodonten volgen de algemene verdeling naar statuut van tewerkstelling; bij de parodontologen is er evenwel een verschil te noteren : zij werken proportioneel minder als zelfstandigen in hoofdberoep (84%) en meer als bedienden in hoofdberoep én bijberoep (resp. 14% en 10%). De algemene tandarts en de orthodont presteren gemiddeld resp. 46,11 en 42,51 uren per week als zelfstandige in hoofdberoep en resp. 36,7 en 34,68 uren als bedienden in hoofdberoep.

De parodontoloog werkt een circa gemiddeld gelijk aantal uren als zelfstandige in hoofdberoep en bediende in hoofdberoep (resp. 41,25 en 41,51 uren).

Op de vraag hoe men het verloop van de verdere carrière ziet – aan te duiden per tijdsperiodes van 5 jaar - en dit in concreto m.b.t. het aantal te presteren uren per week, antwoorden bijna 6 op 10 van de tandartsen (56%) dat zij in de thans volgende 5 jaar een status quo verwachten. Dit aandeel daalt evenwel naarmate men het gevraagde verder in de tijd dient te projecteren. Consequent hiermee nemen dan wel enerzijds de aandelen 'afname' en 'volledig stoppen' gradueel toe en neemt anderzijds het aandeel 'toename' af.

Wat betreft de projectie van de ondervraagden naar het aantal nog beroepsactieve jaren, blijkt uit de bevraging dat ruim een kwart van de tandartsen nog 11 tot 15 jaar denkt te werken vooraleer men er definitief denkt mee te stoppen (28% – bij de mannen ligt het aandeel hoger dan bij de vrouwen: resp. 31% t.o.v. 24%).

21% en 18 % van de tandartsen denkt te stoppen binnen resp. 6 tot 10 jaar en 16 tot 20 jaar. 11% geeft aan te willen stoppen binnen dit en 5 jaar, met hier een hoger proportioneel aandeel voor de Nederlandstaligen (12% t.o.v. 9%) en een beduidend hoger aandeel voor de mannen (14,5% t.o.v. 6%).

12% van de tandheekkundigen in België wil zijn/haar beroepsactiviteiten stopzetten over 21 tot 25 jaar. Het proportioneel aandeel vrouwen is hier dubbel aan dit van de mannen (resp. 16% t.o.v. 8%).

Naar bijzondere beroepstitel, kan voor de 3 onderscheiden beroepsgroepen aangegeven worden dat de hoogste aandelen zich eveneens situeren in de klasse 11 tot 15 jaar nog te werken. Eveneens een relatief groot aandeel van de algemene tandartsen en orthodonten wensen reeds te stoppen binnen de 6 tot 10 jaar (resp. 24% en 18%). Bij de parodontologen is dit evenwel niet het geval (slechts 1%). Binnen deze groep denkt daarentegen 26% nog 21 tot 25 jaar te werken vooraleer definitief te stoppen en voor 22% is dit 16 tot 20 jaar.

13% van de tandartsen die patiënten behandelen in België, voert daarnaast nog andere professionele activiteiten uit (N=120). Een hoger aandeel wordt genoteerd bij de Nederlandstaligen (14%), de mannen (17%) en de parodontologen (27%).

Algemeen is 49% van de groep die nog andere activiteiten uitoefenen tevens actief in de onderwijssector (gemiddeld 7,38 uren per week), gevolgd door de sector 'navorsing' (27% - gemiddeld 13,02 uren per week), de gezondheids- of medische sector (13% - gemiddeld 9,17 uren per week), de verzekeringssector, mutualiteit en expertise (12% - gemiddeld 2,42 uren per week) en de overheidssector (12% - gemiddeld 6,5 uren per week).

In een laatste vraag aan de tandheekkundigen die patiënten behandelen in België, werd gevraagd een beoordeling te geven m.b.t. hun huidig beroep als tandarts.

Algemeen kan aangegeven worden dat de 'tevredenheid van de patiënten' door 74% van de beroepsactieve tandartsen in België als positief wordt beoordeeld. Ook de jobvoldoening en werkzekerheid wordt tamelijk positief gewaardeerd (resp. 64% en 63%).

Op een afstand volgen de aspecten beroepsstatus (44%), algemene evolutie van het beroep (42%) en inkomen (32%).

Items die (zeer) negatief worden beoordeeld zijn : psychologische druk, stress (68%), werklast (61%), uurrooster (50%), evenwicht tussen privé- en professioneel leven (47%), eisen van de patiënt (45%) en beroepsrisico's (42%).